

वसुश्रुत आत्रेयः। आप्रीसूक्तं (१ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा, २ नराशंसः, ३ इळः, ४ बर्हिः, ५ देवीर्द्वारः, ६ उषासानक्ता, ७ दैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यः, ९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः । गायत्री।

सुसमिद्धाय शोचिषे घृतं तीव्रं जुहोतन। अग्नये जातवेदसे ॥ ५.००५.०१

सुसमिद्धाय- सुष्ठु सम्यगुदीपिताय । शोचिषे- दीप्तिमते । जातवेदसे- जातप्रज्ञाय । अग्नये- पावकाय सर्वभूतहितकृते । तीव्रम् । घृतम्- पूतनवनीतोपलक्षितपूतावगमनम् । जुहोतन- समर्पयत ॥१॥

नराशंसः सुषूदतीमं यज्ञमदाभ्यः। कविर्हि मधुहस्त्यः ॥ ५.००५.०२

नराशंसः- नरस्तुतः । अदाभ्यः- अहिंस्यः । इमम्- एतम् । यज्ञम्- दानं देवपूजां सङ्गतिकरणम् । सुसूदति- सुष्ठु प्रेरयति । सः । कविः- क्रान्तदर्शी । मधुहस्त्यः- मधुरहस्तः । हि- खलु ॥२॥

ईळितो अग्न आ वहेन्द्रं चित्रमिह प्रियम्। सुखै रथेभिरुत्तये ॥ ५.००५.०३

अग्ने- पावक सत्कृतो । ईळितः- स्तुतः । चित्रम्- असाधारणम् । प्रियम् । इन्द्रम्- ईशनाधिदैवतम् । सुखैः- आनन्दकरैः । रथेभिः- रथैः । उत्तये- रक्षायै । इह- अत्र । आ वह ॥३॥

ऊर्णम्रदा वि प्रथस्वाभ्यर्का अनूषत। भवा नः शुभ्र सातये ॥ ५.००५.०४

ऊर्णम्रदाः- ऊर्णाकम्बलवत् मृदुः सन् । वि- विशेषेण । प्रथयस्व- प्रथय । अर्काः- मन्त्राः । अनूषत- त्वां स्तुवन्ति । शुभ्र- ज्योतिष्मन् । सातये- सम्पल्लब्धये । नः- अस्माकम् । भव ॥४॥

देवीर्द्वारो वि श्रयध्वं सुप्रायणा न उत्तये। प्रप्र यज्ञं पृणीतन ॥ ५.००५.०५

नः- अस्माकम् । उत्तये- रक्षायै । सुप्रायणाः- शोभनगमनसाधनानि । देवीः- दिव्यानि । द्वारः- द्वाराणि । वि श्रयध्वम्- उद्घाटितानि भवत । यज्ञम् । प्र- प्रकर्षेण । पृणीतन- पूरयत ॥५॥

सुप्रतीके वयोवृधा यद्वा ऋतस्य मातरा। दोषामुषासमीमहे ॥ ५.००५.०६

सुप्रतीके- शोभनरूपिण्यौ । वयोवृधा- हव्यवर्धिन्यौ । यही- महत्यौ । ऋतस्य-
प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्य । मातरा- जनन्यौ । दोषाम्- निशां मनुष्यप्रज्ञाम् । उषासम्- अहः
दैवप्रज्ञाम् । ईमहे- स्तुमः ॥६॥

वातस्य पत्मन्नीळिता दैव्या होतारा मनुषः । इमं नो यज्ञमा गतम् ॥ ५.००५.०७
वातस्य पत्मन्- वायुमार्गे प्राणगतौ वा । ईळिता- स्तुतौ । दैव्या- दिव्यौ । होतारा-
देवाह्वतारावश्विनौ प्राणेशनशक्तिभूतौ । मनुषः- विवेकवताम् । नः- अस्माकम् । इमम्- एतम् ।
यज्ञम् । आ गतम्- आगच्छतम् ॥७॥

इळा सरस्वती मही तिस्रो देवीर्मयोभुवः । बर्हिः सीदन्त्वस्त्रिधः ॥ ५.००५.०८
इळा- इळा मन्त्राधिदेवता । वाग्देवता वा । इड स्तुतौ । स्तुतिर्मन्त्रः । सरस्वती-
रसप्रचोदनाधिदेवता । मही- महती अखण्डप्रकृतिरदितिः । तिस्रो देवीः- तिस्रो द्योतनशक्तयः ।
मयोभुवः- आनन्दजनन्यः । अस्त्रिधः- अहिंसिकाः । बर्हिः- दर्भासने । हृदाकाशे वा । सीदन्तु-
उपविशन्तु ॥८॥

शिवस्त्वष्टरिहा गहि विभुः पोष उत त्मना । यज्ञेयज्ञे न उदव ॥ ५.००५.०९
त्वष्टः- तनूकरणदेव । शिवः- कल्याणः सन् । इह- अत्र । आ गहि- आगच्छ । विभुः- प्रभुः सन् ।
उत- अपि च । पोषः- पुष्टिकरः सन् । त्मना- स्वतः । यज्ञेयज्ञे । नः- अस्मान् । उदव- उत्कृष्टं
रक्ष ॥९॥

यत्र वेत्थ वनस्पते देवानां गुह्या नामानि । तत्र हव्यानि गामय ॥ ५.००५.१०
वनस्पते- वृक्षाधिदेवत भौमभोगाधिदेवत । यत्र । देवानाम्- देवतानाम् । गुह्या- रहस्यान् । नामानि-
मन्त्रान् । वेत्थ- जानासि । तत्र । हव्यानि- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यानि । गामय-
प्रापय ॥१०॥

स्वाहा॒अ॒ग्नये॒ वरु॑णाय॒ स्वाहेन्द्रा॑य म॒रुद्भ्यः॑ । स्वाहा॑ दे॒वेभ्यो॑ ह॒विः ॥ ५.००५.११

अ॒ग्नये- स॒त्क्र॒तवे॑ । स्वाहा- आहु॒तिं द॒द्वः । वरु॑णाय- ऋ॒ताधि॑दैव॒ताय॑ । स्वाहा । इन्द्रा॑य-
ई॒शना॑धिदैव॒ताय॑ । स्वाहा । मरु॒द्भ्यः- प्रा॒णवि॑शेषेभ्यः । स्वाहा । दे॒वेभ्यः । ह॒विः स॒मर्प॑ये ।

स्वाहा ॥११॥

Dr. Rangraji